

Sy-li spěwał,
Pilnje dželaš,
Strowja će
Swójbny statok
A twój swjatosk
Zradny je.

Za staw sprócny
Napoj mójny
Lubosć ma;
Bóh pak swěrny
Přez spar měrny
Cerstwosć da.

Njeh ty spěwaš
Swěrny dželaš,
Wšědne dny;
Džeń pak swjatosk
Duši daty,
Wotpočń ty.

Z njebjes mana
Njeh ćí khmana
Ziwnosć je;
Ziwa woda,
Kiž Bóh poda,
Wokřew će. F.

Sserbske njedźelske łopjeno

W Budyschinje

6. septembra 1931

Bauzen

Samolwity redaktor farar Wyrjac w Roskacizach. — Čišto a naklad Ssmolerjez knižicziščetnje a knižatnje, sap. dr. i wobm. rul. w Budyschinje
Wuhadźa kóždu kobotu a placzi šchwórczlětnje 108 skotych pjenjezłow

14. njedźela po śwj. Trojizy.

Lut. 17, 17—19.

Čas fernuschkow, domkhowantow, žnjomych džaknych kwoje-
dzenjom to nětkle. Žnjomy džakny kwojedzeń chze być a ma być
džeń džakowanja a wjekeleńja. Je wón to wschěm a wschudze?
Wjekeleńja džeń drje wón je — ale kamo to nje pschezo a
wschudze. A kaž šo pschi mjenowanju toho kwojedzenja kłowcžo
„džakny“ husto šapomni, tak na nim šapomnja to džakowanje.
A jašo, to wjekeleńje na žnjomych kwojedzenjach je husto dosć
tež tajke nělajke. Njepischemy to, dokelž nochzemny wjekeleńje
pschi žnjomych džaknych kwojedzenjach; ně, pischemy to, dokelž
nochzemny, jo by wjekeleńje tak kłudusčke a krotke njebyło, dokelž
nochzemny, jo by po tajkim šawjekeleńju tu bylo kłowubolenje,
hněwanje, šrudoba abo prošdnota.

Čehodla pak to tak, jo žnjomy džakny kwojedzeń husto dosć
bjes wěrneho wjekeleńja? Čehodla njemóže kwojecić a nješwoje-
czi tak nělotry kwoj žnjomy kwojedzeń jako žnjomy džakny kwoje-
džeń, jako kwojedzeń radošneho wjekeleńja? Haj dozpla: čeho-
dla njesamóže tak nělotry dozpla šo wjekeleńje, šo wutrobnje ra-
domać? — Tak mjenowane šawjekeleńje pschi karancžku piva
abo karancžkach piva, pschi dobrej jědži a dobrym picžu, pschi
rejach a druhich kwojnych šabawjenjach njeje tola hišće žana
wěrna, trajaza, wosbožaza radošć! — Čehodla nawopať telko
štorženja, dwělowanja, ružplamanja, šadwělowanja? Čeho-
dla telko njesbožaz a njesbožownych?

Tehodla na wschěm pošledku, dokelž šu čłowješkojo njedža-
kowni!

Tehodla, dokelž dyrbi nózny štražnik kwoje hrónčžo, kotrež
w nóznej čimje w 9 hodzinach spěwasčke, nětkle spěwacž pschi
kwojnym dnju:

Dzewjecz njedžakownych wostało jich je,
Čžekaj njedžakownosći ty, džecžo čłowješke!

Haj, nózny štražnik dyrbi tole tež spěwacž nětkle njedželu
dopoldnja wokoło 9 hodžin! Tehodla to tak šrudno a štykno,
dokelž čłowješ mjenje abo bóle wě a čuje, šo je njedžakowny,
dokelž čłowješ mjenje abo bóle šacžowa, šo w nim a š nim
njeje wscho prawje, šo š něčim klaza, šo wón njedopjelnja wschě
kwoje winowatosće a pschižlušnosće, kotrež ma pschecžowo
šebi, pschecžowo druhim, pschecžowo Bohu; hdyž pak pschecžowo
šebi, tež pschede wschěm pschecžowo kwojej duschi, a hdyž psche-
cžowo druhim, tež pschecžowo jich šnutsčownemu kaž šwontow-
nemu, a hdyž pschecžowo Bohu, tež pschecžowo jeho žyrkwi, jeho
wosadže, jeho domej, jeho kłowu, jeho kašni.

Čehodla pak tole jašo tak? Tehodla, dokelž čłowješ nje-
šrosumi prawje, šcho wěra je, a njewě, šcho pomoz reka.
Šštyš, Jesuž Šhryštuž praji: „Tvoja wěra je czi pomhala!“
A wón praji to tonu jenemu. A tola buchu džekacžo wustro-
wjeni. Wěra a pomoz njemóže potajkim to być, šchož by
čłowješ tu pomoz a wěru mjenowať. To njeje wěra, kotraž
na žnjach wěri, po žnjach pak šabudže, šo džakowacž š wutrobu,
š ertom, š ruku. Wěry čłowješkojo prajimy: Nam je pomhane,
hdyž po khorosći šmy šašo štrawi, hdyž po kažazym wjedre
mamy šašo hojaze wjedro. Nje tak, praji Jesuž Šhryštuž!
Wscho šwontowne a čželne njeje tvoje wěrne žiwjenje, ale wscho
šnutsčowne a duschine! Ša čłowješka je tu tehodla na wschěm
pošledku jenož jeneje pomoz, a tuta reka a je: Bóh, Jesuž

Akrystuš. Všcho, jštož čłowjeka wot Boha dželi, njedh je to bohatstwo abo křudoba, rjane wjedro abo hubjene, je jeho njesbožo. Všcho, jštož čłowjeka k Bohu wjedže a j Bohom sjednoczi, njedh je to radostne abo sřudne, bohate žně abo křude, je jeho sbožo. Ty možesč měcz w žiwjenju wjele dobytka a pospochi rjane žně, ty by tola njesbožowny čłowjek, hdyž cze to k Bohu njewjedže. A jažo: ty možesč měcz jažo a jažo hubjene lěto a hieč pucz čžerņojty a wóstaty, ty budžesč tola sbožowny, hdyž ty pšche wšcho tajke pšchimaš čžim wěščžišcho sa ruwu wšchomóžneho Boha, kiž je wšchjše wšcheho wupšchestrjena.

Haj, j tajkim wóčžkom widži Jesuš Akrystuš žiwjenje tu-teho jeneho kaž tyč džewjeczoch kaž čłowjekow dozřla, tež tvojje. A hdyž ty, křchscijano, hladaš j tajkim Jesušowym wóčžkom do swojeho a do druhich žiwjenja, do čaža a do luđa, a hdyž ty křodžiš po puczach, kotrež tak j tutym wóčžkom wuhlada, budžesč ty Jesušowym wěrnym wuczomnik, Jesušowa wěrna wuczomnica. Tehdy, a halle tehdy praji Jesuš Akrystuš tež tebi: Dži pšches prózu a dželo, pšches čžemnotu a křonzo, pšches wšchiny a nižiny, tvojja wěra je cži pomhala! — Ty widžiš a wěš, jšto sbožo, wěrne sbožo je, a jšto njesbožo, a ty njemorkotajš, njesadwěluješ pod tym, jštož žiwět tak njesbožo njenuje.

A ty njesby tež njedžakowny. Sšy džakowny! Ty dopjel-njesch wšch swoje winowatojče a pšchibřluchnojče, kotrež majš pšchecžiwu řebi, pšchecžiwu druhim, pšchecžiwu Bohu. To, to je tola wěrne džakowanje, j kotrymž řo řamo wot řo sjednoczi džakowanje j ertom a j ruwu.

A njedh my řamo pšchod Bohom wuřnacž dyrbimy: „My řmy čžinili, jštož winowacž bēchmy, my řmy njewužitni wotrocžjo!“ Wčamy pak tola w swojim řnutřkownym pořoj, mēř, nadžija, radojč. To hižo dawa mōž a řhlnojč čłowjesej, křchscijanej pak wěřtojč. Ja řym džecžo Božeho řpodobanja a tuž Božeho žohnowanja; tak řym dželomny wěrneho sboža.

Tuž njebudžmy nětle w čažu žnjow a jich řiwjedženjom řpokojom j tym, řo řmy čžinjerjo bibliřkeho řłowa: „W pocže řwojeho woblicža dyrbiš řwōj řhlēb jēřč!“ Nē, budžmy njepřozni, čžinicž tež to tamne bibliřke řłowo: „Čłowjek njeje řivy wot řhlēba řameho, ale wot řōždeho řłowa, kotrež j Božeho erta wuidže.“ S Akrystušoweho erta je pak nětle wuřchlo tuto naše řłowo, to, kotrež řo prařcha řa tymi džewjeczimi, kotřž njebēchu pšchisčli, to, kotrež pořne wobřkōřžby řo prařcha: „Njeje řo hewal řadny namalal, kiž by řo wrōčil a Bohu čžesč dal?“ a to řwēdčenje: „Tvojja wěra je cži pomhala!“ A hdyž je tuto řłowo j Jesušoweho erta nětle w tebi wuřkutkwalo, řo řpōřnajesč řwoju njedžakownojč, řo čžujesč, řo njesby wšch řwoje winowatojče a pšchibřluchnojče dopjelňal, řčžin tutu njedželu řa „dželamy“ džēř, dželaj na řebi, w řebi. To budže j tuteje njedžele řa tebe žnjow řwōjedžen. A tutōř řčžin řa žnjow džakny řwōjedžen, kotryž njetraje džēř jenož, nē dny, čža ř žiwjenja. Tak budže j teho tež řwōjedžen radojčiny, haj žiwjenje radojčime. A ty, ty budžesč sbožowny, wěrnje sbožowny! A to je tola to, jštož ty čžesč, jštož ty pštaš.

Bōh cži dai, řo je tež džēřka kaž řōždh džēř j nowa pořlednje řłowo to pořlednje řłowo našcheho tekřta: „Tvojja wěra je cži pomhala!“ řamjen.

Bartřkemu fararjej Pawolej Mřōřakej na pšchewodženju

Niž dolho, jēdžechmy k mōđrym řužim horam, pšchewodžecž řerbřku fararřku k pořlednjemu řemřkemu wotpocžinkej čžela, a hižo dyrbjachmy řo řažo na pucz podacž, pšchewodžecž

k rowu řerbřkeho fararja. Do nižin řužizy, k holi wjedžesche nětle 26. augusta naš najš pucz, do Barta.

Dořel tam bē něchto přjedy se řwojeho pořlednjeho pucžowanja do namjesnyh hōř, w kotrychž wuřkownenje pštašche wot čžezčeje řhorojče, wořadny farar Pawol Mřōřak mormy. W řuřbjē bē řo jeho řmjereč dōřknyta. Niž, řo by jej wucželnyř, ale řo by wumřel w řerbřkej domiřnje, džesche řhwatniwa jēřba j řuřeho řraja dom do domiřny. W Budyřchinje, w kotrymž bē, kaž řwjetřcha řerbřzy fararjo, w řwojich mlōđnyh lētach gymnasium wopřtomal, wudyřcha řwoje žiwjenje řobotu 22. augusta, — jenož 54 lēt 7 mēřazow starý. Narodžil bē řa 15. februara 1877 w Maleřchezach, hdyž bē jeho nan, ř. lic. Mřōřak, řenior řařřkeho duchownřwa. nětle w Budyřchinju, tehdy j fararjom.

Dužy do wřh wuhladařmy, řo na řerchōwje hižo je řhowanje. řhowachu řtareho wořadneho tōřku. Bartřka wořada mēřesche tak řrudny nadawř, pšchewodžecž na jeny dny dweju, kotrajž řtaj jej j wulkej řwēru řřužitōj.

A wona to je.

Tam, hdyž bē Pawol Mřōřak řo řwēru řřowal, dowuhotowacž mlōde čłowjeske wutrobny, pacžerřke džecž j čžezči a řtrasčny pucz pšches čžař a žiwjenje a do nich řłodžicž njesačhodne možy Božeho řłowa, a řchscijanskeje wēry, tam stejesche wōř na marach wořjedž luteje řrařneje řwēřkōweje a řōžōweje pšchi, kotryž bē lubojč a džakownojč a čžesčowanje wēnowalo, tam prařachmy jemu, j kotrymž bēchmy tola tež řřly řrudny pucz hromadže dužy byli, božemje.

A potom tam stejesche k pořlednjemu rařej pšchod durjemř řařřkeho domu, pšches kotrež je tak něłōtry ras řchoř do Božeho domu, do wořady, dořonjecž je wšchej řwēru řwoju řwōjatu, a nětle huřto dořč tak čžezču řřužbu, a wokořo njeho w runnym řařřkim dworje wulka řarowaza wořada j bliřka a j dala, tak tež wořebje j řetlicžanskeje a Budyřchinskje wořady, je mnoho pšchiwuřnyimi njebocžicžleho, — mjes tutymř mandželřko. řym, džowka a řchēđžimny nan, kotryž je runje w řwojich pořlednich lētach telko lubym řwōjřbnym dyrbjal pořlednje božemje prařicž. A j nim, j tym najřtarřchim duchownym, stejesche tam wjazy hacž 30 duchownych pšchod řařchōřom řerbřkeho fararja, pšchi kotrymž ř. farar Mřetřřch řřutne řłowa rořžohnowanja wupřaji: „Dži je řwojeho řraja a wot řwojeho pšchecželřwa do toho řraja, kotryž cži pořařam“, 1. Mōřř. 12, 1.

Řerluřch řařřineža a wulřineža, a dolhi, dolhi čžah pšchewodžerjom pšchewodžesche fararja Mřōřaka na jeho pořlednim pucžu do Božeho domu: pšchiwuřni, wořadne řařupjēřřwo j kollarom, wořadne towarřřwa, wořada, duchowni a mnoho řdala a j bliřka; mjes čžornej řarowazej řřku wuhlada w uniformach řřlnej řařupjēřřwoje řjednocžēřřwōw „Stachhelm“ a „Nationalsozialistische Arbeiterpartei“.

A potom tam bēchmy w Božim domje. S woltarniřchēža, na kotrymž bē tak huřto Bohu řřužo wořadže řřužit, stejesche farar Pawol Mřōřak, j nēnym ertom drje, tola runje tohodla lute předomanje. ř. řuperintendent řřōhlich tořnacžesche tuto předomanje, řo řkōžujō na Pawolowe řłowo řorinthřřkim: „Se Božej hnadny řym řa to, jštož řym“. řo tutym řłowje je njebocžicžř farar řivy byl a řřutkwal w Bartřkej wořadže, do kotrejež pšchod 5 lētami ře řpocžatřom teje řhorojče pšchindže, j kotrež je řo pšchēřo řažo j nowa bēđžicž mēř, doniž nětle njebē jeho čželne možy pšchewinřla. Bēđžicž je řo tež mēř j možami čžařa, kotrež řu j wulkeho džela wēřje njepšchecželřke; tež wōř je, prařesche ř. řuperintendent, řačřuwacž dyrbjal, „jako njebřřchēče wř řwoju řyřej wjazy tak lubo mēř“. Wōř rēčžesche dale wo řřutkowanju w přēřnej wořadže, w Budyřchinju, a wo

druhej, w Ketlizach, a wo jeho prózowanju sa herbški narod, a trošchtowašche hluboko srudzenych i Božim słowom. „Boža móz je tež w naš mózna a bylni waš, hdyž byščeže chzpli woštabnyč we wulkej srudžbje. Bóh Snjes je šbožo dał k jeho puczej, wón daj tež nam a k našchemu puczej šbožo.“

Sa herbšku wošadu, sa herbški lud, sa herbških duchownych a sa „Eserbšku słownu předaršku konferenzu“ rěčesche k. farar Mjerma, jastupujo herbškeho wyschšeho fararja: „Ja wěm twoje skutki.“ Bóh wě, šhto njebočičički je skutkował tež wošebje sa našy luby herbški lud; je sa njón kaž we wšchěch 3 wošadach a w konferenzach a druhdže tež dželał wošebje sa „Bibliški pucznik“ a sa nowe herbške špěwaške. Sa tute je šobu šakladne džela dokonjal. A „Ja tola herbški předuju!“ je rad wušnamal. Špólnajmy pšchi jeho kaščežu, šo je to k našch schodže, hdyž wótzow rěč a wěru njesalkhowamny, ale mēnimny, šo móžemy wótzow wěru dželicž wot wótzow rěče. Džal herbškeje wošady, herbškeho luda šlušcha herbškemu fararjej. Jeho dušchi daj Bóh šam wěčny džal.

A nětk pšchistupičku jich mnoho, šo bychu wuprajili šłowa džala a čzeščowanja a lubošče a pšchinješli kwětkownu pšchu, kaž bě ju Eserbška předarška konferenza tež hižom ke kaščežej položila. A to: k. kollator prinž zur Lippe, zyrkwine jastupjerštwó, wošadne jastupjerštwó, wyschšchi zyrkwiny hamški rada dr. Thomas, Budyšchintška wošada i k. fararjom Šandrikom — tam bě 14 lět škutkował — Ketlicžanska wošada i k. fararjom Kanigom — jow bě 10 lět dželał — wošadne žónške tow., Budyšška fašška konferenza, Maleschanska domjaza konferenza, Towarštwó štarých knjesow Lipsčžanskeho towarštwó „Sorabia“, nalutowarške towarštwó, „Stahlhelm“, nazionalni šozialištojo.

Mjes tutym wěnowašche k. kantor Böhmer sa wošadu a sa šebje wutrobne šłowa džala a čzeščowanja njebočičičkemu fararjej kiž bě tu po Snjesowym šłowje šwoju šyčž wučžičnył, kiž bě šo sa wošadu a jenotliwego wobarat pšhecžiwó kažazemu duhej čaža, džal wošady a jeje wěryžnych, jeje šhudych, jeje šchžnoscherjom dže sa nim, kaž tež jeho, kotryž je mēl 5 lět je žohnowanjom w lubošči i nim tu dželačž. Widomne šnamjo tuteho džala bě wulka, kražna palma.

Zyrkwiny šhór a šhór pošawništwó wudebišchtej rjenje je šwojimi šerlušchemi tutu šwjatocžnosčž a škutkowašchtej tež hewal pšchi pšchemodženju šobu.

Šo šłoncženej šwjatocžnosčži nješčeše „Stahlhelm“ kaščež k rowej, a wulke pšchemodženje džěšche přjedy kaščeža a sa nim na nowe pošyčebniščežo; sa wuhotowanje tuteho je njebočičički tohorunja šwoje možny naložował. A tam, hdyž pšched dwěmaj lětomaj wón dyrbješche šwojeho mšodeho šyna Reinholda tak šabe pošhowačž, tam pošhowachmy nětk jeho šemrěte čželo do pošlednjeje šemškeje komorki. To wušonja k. farar Šyfora-Wehrsdorffski — tež, kaž k. farar Nietzsch, jedym i pšchuwušnych, mjes kotrymž je jich rjana licžba duchownych, kaž bratr šemrěteho, k. farar Waltaš Mrošal, přjedy w Ketlizach, i kotrychž paš šmjercž tež hižo dweju šwošow šemrěteho — fararjom Muzerswalda a Šyforu-Minakališkeho — i džela a i čžajnosčže wotwola. Tež do rowa pšchuwolachu jemu hiščeže šłowa dželenja, tak n. pšch. Lipsčžansžy šudentojo, kiž běchu je šwojej šhorhoju pšchitšwatali, štaremju knjesej pošlednju čžešž wopokajacž.

Ši horiški kwětkow, pošlednje čžiche šychnječžlo a šłowo — a wróčžo do žiwjenja wjedže naš našy pucž, do toho žiwjenja, w kotrymž na naš wšchěch něhdže čžaka hodžinka pošlednja, w kotrychž šo nam dopjelni abo njedopjelni — žple po tym, hačž šmy tu pšched šwětom a Bohom mēli w šwonšownym a šnutšownym žiwjenju — to šłowo wulkeho šlubjenja: Budž šwěrnny hačž do šmjercže, ja chžu tebi šronu žiwjenja dacž.

Salzburgszu.

(Štracžowanje.)

„Wón jara mózny je

A ma doščž leštnošče“

špěwa Luther. To našhonichu tež poddanojo aržybškopu Širmiana bóle a bóle. Šo by jich hiščeže bóle do šwojeje možny doštal, wunušowa a wuleščži šebi aržybškop šjawne a šprawne wušnacže Ewangelškich sa ewangelšku wěru a pšhecžiwó romškej zyrkwi. Wón chzjšche špólnacž, tak wulke a wobšchěrne tuto hibanje a jeho pšchuwškowarštwó, šo by mohł po tym šwoje dalšche šrocžele škožičž.

Šo šdacžu pošny hnadneho šmyšljenja pšhecžiwó Ewangelškim wošjewi wón w tych wotryžach, kotrež běchu šo wobčžežowale, šo chže jich wěž pšchepytowacž a pruhowacž. Wón pošla k nim wošebitnych kommišarow. Tucži šebi žadachu, šo bychu wšchitzy, kotšž njejšu sa katolšku zyrkej, k nim pšchišchli. Ewangelšžy čžinjachu po tym a pšchindžechu a šdželichu, šo chžeja we wšchěch šwětnych wěžach aržybškopoj jako knjesej poddani a pošlušchni byčž, šo paš šebi dyrbja sa šwoju wěru šwobodu wot njeho wuprošnyčž, došelž dyrbšch we wěžach nabožiny Bohu bóle pošlušchny byčž hačž čžlowjekam. Šako šo kommišarójo prašchachu, kotremu i šjoch pšchipošnatych wěruwušnacžow šlušcheja, wobšwědcžichu woni jeneje myšle, šo šu ewangelško-lutheršžy šchěščžijenjo. Na to bu jim nadate, sa šši dnj šapodacž šapiš wšchěch mjenow. Šchtož paš šebi po šjoch dnjach aržybškop a wotpošłanzžy se šapiškow wučžitachu, na tym šo njemalo štrožichu. Wjaz hačž 20 000 mjenow bě šapišanych.

To bě sa aržybškopu pšchicžina wjaz, wšchu móz a wšchu leščž wutryebacž, šo by tola i knjesom był nad tutym hibanjom. A to šako bu sa Ewangelškich pšchicžina wjazny, šo hiščeže bóle do šruteho žyška šestupacž, šo bychu štali sa šwoju wěru. A tutón žyšk, tutón wěryšwajš wobšrucžichu šwjatocžnje i pšchikahu we wjeknej šorcžmje w Šwarzachu 5. augusta 1731, kaž šmy to njedawno rospikali. Na 300 šastupjerjom se wšchěch ewangelškich wotryšow kraja ščžini tam tón tak mjenowaný „Šselowny šlub“, pšchikahajo i pošbēhnjenej ruku, wostacž šwěrnny šwojej wěrye.

Šdobom wotpošłachu woni 21 mužow ke šhěžorej. Tola tutnych da aržybškop šajecž, došelž njemějachu šrebnnych pucžowanškich wopškmow a došelž bu jim tutón pucž šhěžorej jako šbēžł pšhecžiwó biškopoj wuškadowany. Woni buchú do Salzburga dowjedženi a mējachu wjele čžetpicž.

W Regensburgu prózowachu šo wotpošłanzžy ewangelškich krajow podarmo, pola aržybškopoweho šapóšłanza něšhto sa pšchěščžehannych wudobnyčž. Došelž šebi tež wot šhěžora žaneje pomožny njewočžakowachu, wobrocžichu šo na šwojich wjěčchow wo pomoz. Mjes tutymi šakrocži hnydom tež horliwje pruški šral Friedrich Wilhelm I. Wón porucži šwojemu šapóšłanzej šwobodnemu knjesej von Dankelmann, šo by wón i druhimi hromadže aržybškopoj hrošł, šo šo pšhecžiwó katolškim poddanam jich krajow i wótroščžu šakrocži, jelišo wón Ewangelškim šwobodu njeda. To bě 23. oktobra 1731. Tola šo jastupjerštwó Ewangelškich w Regensburgu, kotrež „Corpus Evangelicorum“ mjenowachu, njemóžesche sa šajke dorašne šakrocženje rošjudžičž, hačžrunje běchu jeho dohladowanju tola tež tucži tak jara pšchěščžehani protestantójo dowěryeni. Tucži buchú sa to hiščeže šhōrye šryudowani. Tuž wobrocžichu šo ewangelške štawny na šhěžora. Šhěžor wotmolwi, šo je hižo aržybškopoj porucžil, šo ma štatne šakonje wobšedžbowacž.

A Firmian? Kaž plišta mjes woczi bě to, so wón 31. oktobra 1731 wuda tón tak mjenowany „Emigrationspatent“. So tuto pišmo runje 31. oktobra wuidže, praji hižo došč. A šhtož wono wupłodzi, bě žalošč, wulka žalošč!

Tutón wufas poruczi, so maja Ewangelišy i kraja wuczahnyč; wšchitzy, kiž běchu staršchi hacž 12 lět, klužomni, dželaczerjo, hórnižy, lěkarjo dyrbjachu šo hnydom bjes mšdy i džela pušchčicz a dyrbjachu ša tydžen i kraja bnyč. Běrgarjo a rjemježliziž šhubichu hnydom šwoje prawa a dyrbjachu w běhu 3 měkazow šwoje wobšedženstwo pšchedacž a do wukraja hicž se wšchěmi, kiž k nim klušchachu. A to wšcho tohodla, dokelž jich wufas wobškoržowašche, šo běchu pšchecziwo arzybiškopowej šafasni šhromadne nutroščze wotměwali, šo běchu šběžtarški šwjaš ša šnicženje katoliškeje wěry ščinili a šo běchu tutu a krajneho knješa hanili.

(Pofracžowanje ščěhuje.)

Breitenfeld.

Dženža hromadža šo w Breitenfeldze ewangelišy se wšchěch šoncžin Němškeje, a tež ewangelišy wotpóšlanzy se Schwedškeje a Šinniškeje, wošebje pak ewangelišy i wokoliny Breitenfelda, tež woješke towarštwu a šjednocženštwu mlodžiny. Wóni džerža tam pšchi pomniku wopomnjecze dobyčerškeje bitwy, w kotrejž kral Guštab Adolf pšched 300 lětami šbi Šilliowe wójška a šniczi, kotrejž chyzchu i měštom Šipš runje tak čžinicž kaž běchu něšcho prjedy i měštom Magdeburg čžinili.

Wulkej šwjedženškeje čžahaj šo tam dženzža šestupataj na knježim dworje Breitenfeld a we wješy Wiederitzsch, šo bnyšchtej šhromadnje čžahnyškej k pomnikowej tamneje rošžudneje wóžny. Tam rěčža šastupjerjo němškich a šchwedškich ewangeliškich. Pšchichoty šu tajke byle, šo budže tam to dženzža móžny ewangeliški wuštup. Dokelž čže Šipščanški radiowy ščelak tuto wuhotowanje šlacž, budžeja šo ewangelišy daloko a šchěroko na tym móž wobdželicž a šacžiččž budže čžim móžnišchi.

Škrótku polafachmy na tutu bitwu hižo, jako wo Magdeburgu pišachmy; tu budž ščěhowaze dodate: W juniyu 1630 bě šchwedški kral Guštab Adolf na kupje Wšedom na němški kraj šstupi a i tym šapšchimnyš do wojowanja, kiž bě šo i lětom 1618 mjes ewangeliškami a katoliškami šapocžalo a kiž pošdžišcho mjeno „štitšecžilětna wóžna“ došta; bu tola halke 1648 i „Wštfalštim měrom“ ššoncžena. Džen 10. meje 1631 bu měšto Magdeburg špalene. Šo tym woblehny Šilly Šipš. To bě i pšchicžinu, šo šafški kurwoječch i Guštab Adolfom šwjaš ščžini a šwoje wójška i jeho wójškami šjednocži. Šipš drje dyrbjješche šo poddacž, tola 7. šeptembra 1631 doby Guštab Adolf šwoje přenje a wulke dobyče pola wšy Breitenfeld a pšchewša i tym wjedništwu ewangeliškich pšchecziwo katoliškim.

Biblija.

Šafške šlowne bibliške towarštwu je wupóžlako šwoju rošprawu ša lěto 1930; je to jeho 116. lětna rošprawa.

Š njeje tu dženzža tole:

Wšcho hromadže je šo pšchedalo w lěčze 1930 12 800 biblijow, 8090 Nowych Šafonjow a 8090 druhich dželow biblije. To je, hdyž i lětom 1929 pšchirunašch, tak něhdže šamžna licžba. 1929 buchhu pšchedatych: 14 195 biblijow, 9096 Nowych Šafonjow a 6041 dželow biblije. Žylnych biblijow pak je jich to mjenje 1930 dnyli 1929; ša to je jich dželow biblije wjazy.

Šdnyž tute licžby pšchirunašch i dowóžniškimi licžbami, wo-

štanje wona wo wjele, haj wo wjazy hacž položju niže. To njeje dobre šnamjo ša našch čžadž.

Šo by bibliju mjes ludom rošchěriko, rošdželuje towarštwu biblije tež darmo. Tak da bjes šapšacženja 1930 175 biblijow, 230 Nowych Šafonjow a 230 dželow a ša druhe poniži pšacžišnu, kotraž je ša bibliju hižo tak niška.

Šlowne došhody bibliškeho towarštwu dyrbi jutrowna šollekta pšchinyšcz. Tuta je 1930 wunješla 27 025,99 hr. W lěčze 1929 bě to 26 769,51 hr. Dalšche došhody šu: pšchinosčki wošadow, pšchinosčki pobocznych towarštwow a šberki a jenotliwe dary.

To nječ je došč ša dženzža. Nječ naž to dopomni, šo je tež tuto towarštwu grat ša rošchěrjenje Božeho šlowa a šo mamy nadawš, jón špěchowacž — a špěchowacž šebje a šwoju dušchu, wužiwažo tutu knihu wšchěch knihow — bibliju!

Žyrfej a štat.

Minister, šozialdemokrat a modlitwa. Wjes němškej šozialdemokratiju ma bohuzel pšchezo hišchče šwětonahlad šwobodnošmyšlenych nadknježštwu. Džiwacž šo dyrbišch, šo šozialdemokratojo, kotšič šo wěriwi k Bohu wušnawaju, tajke nadknježštwu čžerpja a šebi jo lubicž daja, pod tajkim nadknježštwom šobu čžinja, hdyž jim tola jich wěra praji, šo bjes Boha žane šbožo njeje. Šinaš to w Šendželškej. Šendželška nětkle runje šašo wjele mjenowana dželaczerška štrona ma tu druhe štejnišchčo, kajke, špošnajesh se ščěhowazeho: Bě šongrež tuteje štrony. Šranzowšy a němšy šastupjerjo tam tež běchu. Džechu k blidu. Tu wuštupi minister Šenderson, kotrehož mjeno nětkle hušto čžitash a — šlyšchich — špěwašche blidowe paczerje. Žuši šastupjerjo šo nježměrnje džiwachu a njewědžachu, šchto prajicž.

Njewólništvo. Tak někotryžtuli šebi myšli, šo na šemi njewólnikow abo šchlawow wjazy njeje. Wón šo jara myli. Našchi čžitarjo šu i toho a i tamnoho naštawka šhonili, šo je na šemi pšchezo hišchče njewólnikow wjele. Tohodla pak je šwješelaza ta powješcz, šo je šo šamediški šhěžor rošžudžik, njewólnikam šwojeho kraja — jich je na 2 000 000 — šwobodu dacž. Ša pšchewjedženje tutoho nadobneho wotpohlašda je šebi pomoz internacionalneho šjednocženštwu, kotrejž ša wotštronjenje njewólništwa džela, wuprošnyš. Šiam je indiški kraj. A kaž Šindiška a dožyla hoberška Wšiška tak šhowa tež wošebje Wšrika hišchče wšchelake potajništwa čžlowiškého žiwjenja a čžlowještwa dožyla. Njewólništvo je mjes nimi něšcho šobu najšrudnišche.

Wšchelake i blišta a daloka.

Šndžen Šnutšlowneho Mižionštwu šo i tutej njedželu šapocžnje, t. r. tydžen wošebiteje škladnoščze ša kóždeho, šobu škutkowacž we wulkim džele Knješowym, kotryž je našchemu ludej tak jara nušne. Še tola jeho šwonšowna nuša tak wulka a jeho šnutšlowna nuša hišchče wjetšcha. We wobemaj čže jemu Šnutšlowne Mižionštwu pomhacž a pomha hižo, kaž šmy to tu tydženja čžitali a kaž to lětak, kotryž bu w tutych dnjach rošdželeny, nadrobnišcho rošprawja. Tuž dawajmy kóždy po šwojim šwój dar, hdyž šberka pšchindže. Nješa-pomimny, šo čže wona šobu wobaracž nušy, kotraž se šymu bóršy tu hrošy.

Šištowanje: Š. w Š. ša 15. p. Šr. — Š. w Š. ša 16. p. Šr.